

*Максимчук Наталія Станіславівна
викладач кафедри початкової та дошкільної освіти,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім.
акад. С. Дем'янчука»*

*Максимчук Діана Андріївна
студентка 2 курсу магістратури,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім.
акад. С. Дем'янчука»*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З НАРОДОЗНАВСТВОМ

Стратегічним завданням сучасних закладів вищої освіти є підготовка фахівців, які здатні зберегти та продовжити українські історико-культурні традиції, використати ідеї української народної педагогіки в закладах дошкільної освіти, адже шлях до досягнень світової культури лежить через закріплення національної самосвідомості народу.

Численні спостереження за організацією освітнього процесу в закладах дошкільної освіти із питань національно-патріотичного виховання доводять важливість громадянської позиції самого педагога, який безпосередньо керує діяльністю дітей та залучає їх до пізнання нашої країни, виховання любові до неї, гордості за незалежність українського народу [1].

Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена Міністерством освіти і науки України в 2015 році, наголошує, що нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до формування самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин [2].

Питанням професійної підготовки вихователів були присвячені дослідження учених і науковців Г. Ващенко, О. Вишневецького, О. Духновича, А. Макаренка, В. Мосіяшенка, С. Русової, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, Є. Сявавко, К. Ушинського тощо.

У сучасній науці проблемами професійної підготовки кадрів для системи дошкільної освіти опікуються Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Загородня, Л. Калуська, Н. Лисенко, М. Машовець та ін.

Для більш ефективного формування професійної готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до ознайомлення дітей з народознавством, на нашу думку, необхідно побудувати теоретико-методичну модель підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством.

Модель навчання – це «опис процесу навчання або його складових частин ... що дає уявлення про його структуру та відображає функціональні зв'язки навчання з різними умовами і факторами, соціальним середовищем або позиціонує картину майбутнього стану процесу і його результатів» [3, с. 151].

Під моделлю підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством розуміємо опис та теоретичне обґрунтування компонентів цього процесу. Ми виокремили такі компоненти моделі реалізації педагогічних умов майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до ознайомлення дітей з народознавством:

– *мету* – забезпечити якісну підготовку майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством у процесі навчання у закладі вищої освіти;

– *завдання* – конкретизувати компетенції, необхідні майбутнім вихователям для ознайомлення дітей з народознавством; забезпечити умови для їх формування у майбутніх фахівців; перевірити ефективність визначених умов підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством;

– *наукові підходи*: системний, особистісно-орієнтований, діяльнісний і технологічний, які у процесі наукового застосування є взаємозалежними та рівноправними у визначенні результативності підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством;

– *принципи* формування професійної готовності майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством відображають загальні вимоги до змісту й організації освітнього процесу, вибору та реалізації методів і засобів навчання, форм організації навчально-пізнавальної діяльності:

1) *загальнодидактичні* (принципи науковості, систематичності й послідовності, доступності, наочності, доцільності, емоційності, свідомості, активності й самостійності, єдності теорії і практики, міцності знань);

2) *специфічні* (принципи гуманізації, професійної спрямованості, професійної мобільності, мультимедійності, оптимальності, цілеспрямованості);

– *компоненти* професійної готовності майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством:

1) *мотиваційний компонент*, що передбачав розуміння й оцінку студентами цілей і завдань педагогічної діяльності з народознавства, усвідомлення ними значущості народознавчих знань, наявність психологічної установки на професійно-педагогічне удосконалення у напрямі формування народознавчих компетенцій, досвіду організації процесу ознайомлення дітей з народознавством;

2) *інформаційний компонент*, що охоплював володіння теоретичними народознавчими знаннями, засвоєння основних категорій народознавства: українознавство, батьківщинознавство; сім'я, рід, родина, родовід; державна і народна символіка; народні обереги дітей, дитинства і материнства; свята,

звичаї, традиції, обряди; напрямки родинного виховання; народний календар; реліквії; родинна етика та інші, особливостей їх використання у навчальній роботі з дітьми дошкільного віку;

3) *операційний компонент*, що передбачав наявність умінь і навичок складати, організовувати і проводити заняття, розваги, свята, дозвілля на матеріалах родинно-побутової звичаєвості, народного трудового календаря, оволодіння народознавчими поняттями, народною термінологією, алгоритмом упровадження набутих українознавчих знань на практиці;

4) *оцінювальний компонент*, що вимагав від студентів сформованого вміння аналізувати ефективність використання народознавчих матеріалів у навчальній роботі з дітьми дошкільного віку під час педагогічної практики, здатності до самооцінювання й самоаналізу проведеної роботи у цьому напрямі, окреслення шляхів вдосконалення освітнього процесу з народознавства через використання інформаційних педагогічних технологій;

– *критерії* визначення рівнів готовності майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством:

1) *ціннісно-цільовий критерій* надавав можливість діагностувати ступінь розуміння й оцінки студентами цілей і завдань народознавства, усвідомлення значущості народознавчих знань, наявність психологічної установки на професійно-педагогічне удосконалення освітнього процесу ознайомлення дітей з народознавством;

2) *когнітивний критерій*, що спрямований на діагностику сформованості знань та умінь моделювати заняття з народознавства, здійснювати оптимальний вибір методів, форм і засобів організації навчального процесу;

3) *рефлексійно-коригувальний критерій*, що забезпечив можливість визначити рівні сформованості умінь аналізу й самоаналізу народознавчої роботи для корегування її результатів та постановки наступних цілей діяльності.

– *форми* організації освітнього процесу: лекція-презентація, семінар, практична, лабораторна робота, самостійна позааудиторна робота, тестування тощо;

– *методи* навчання: виконання практичних завдань, ділові та рольові ігри, дискусії, підготовка проєктів, ігри-інсценізації, ілюстрації, демонстрації тощо;

– *засоби* навчання: наукова література, персональний комп'ютер, відео, аудіо та мережне обладнання, програмне забезпечення загального та спеціального призначення;

– *рівні* сформованості структурних компонентів досліджуваної готовності: низький, середній, високий;

– *результат* впровадження моделі реалізації педагогічних умов – сформованість професійної готовності майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством (рис. 1.).

Таким чином, авторська модель формування готовності майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством передбачає:

– органічну єдність компонентів фахової компетентності (мотиваційний, інформаційний, операційний, оцінювальний);

– реалізацію етапів технології формування фахової компетентності у поєднанні з активними формами організації, методами і засобами навчання; дотримання педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх вихователів (цілеспрямована організація освітнього процесу на засадах системного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного і технологічного підходів);

– створення професійно-креативного освітнього середовища у процесі вивчення фахових дисциплін; забезпечення професійної спрямованості навчання;

– створення ситуацій зацікавленості майбутнього вихователя у педагогічній діяльності та її результатах.

Отже, під час визначення складників теоретико-методичної моделі підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством ми встановили, що вона цілісна, відповідає меті підготовки, характеризується послідовністю, безперервністю, інтегративністю, враховує специфіку інноваційних процесів у сучасній дошкільній освіті та спроможна забезпечити ефективну підготовку студентів – майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до ознайомлення дітей дошкільного віку з народознавством.

Таким чином, теоретико-методична модель підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до ознайомлення дітей з народознавством складається з п'яти блоків: цільового, змістового, технологічного, діагностичного та результативного. Їх послідовністю передбачено на підготовчому етапі коригування змісту навчальних дисциплін у циклах загальної підготовки, професійної підготовки, варіативних навчальних дисциплін; активізацію самостійного народознавчого пошуку студентів; на теоретичному – читання курсу «Теорія та методика ознайомлення дошкільників із народознавством» і, насамкінець, на практичному – перенесення одержаних знань, практичних умінь і навичок у різні види діяльності та педагогічної практики впродовж усього терміну навчання у вищій школі.

Список використаних джерел

1. Каплуновська О. М., Кичата І. І., Палець Ю. М., Рейпольська О. Д. «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2018. 72 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacjonalno-patriotichne-vihovannya/>.
3. Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике. Москва: Высшая школа. 2004. 512 с.